

הוועדה אכן נקטה אפליה

המלצות אופרטיביות נגד ברק ושרון הן אלה החסרות בדו"ח ועדת אור

מאת מרואן דלאל

אמנון רובינשטיין במאמרו "האפליה של ועדת אור" ("הארץ", 10.5.10) מביע טרדונה – בעקבות ביקורתו של אהוד ברק על הוועדה – על כי ועדת אור לא המליצה המלצות אופרטיביות נגד נבחרי הציבור הערבים שהרזו על ידיה.

צדקה ועדת אור שלא המליצה כן וטענה כשהזירה את הנבחרים האלה מלכתחילה. ועדת חקירה ממלכתית היא זרוע של הרשות המבצעת, שגורדה לבחון בעין ביקורתית את פעולות השלטון בשל פעולה או מחלל מצדו אשר גרמו לחוסר אמון של הציבור בו. אין היא צריכה להירדס לעמדות פוליטיות, גם לא לפעולות פוליטיות חוקיות של זרמים פוליטיים.

האפליה שנקטה ועדת אור איננה זו שטען על רובינשטיין – בין אנשי הרשות המבצעת לבין נבחרי הציבור הערבים, שהזדהו. רוב האפליה היא דווקא בין האחד רונים לבין נבחרי ציבור מקרב המגזר היהודי, שכלל לא הוזמנו לחקירה בפני הוועדה, ובראשם אריאל שרון. עלייתו הפרובוקטיביות של שרון למתחם מסגד אל-אקצה ב-28.9.2000 זוכה להתייחסות מינורית, משום שעל פי ועדת אור תאריך זה אינו במתחם מנרט שהוצב לה. לעומת זאת, הוועדה בוחנת התבטאויות פוליטיות של אישי ציבור ערבים שנאמרו משנת 1998. התעלמות ועדת אור מהמעשה של שרון תמוהה גם מפני שדיווחים מודיעיניים של המשטרה, שהיו לפני הוועדה, הזהירו מהסכנה שבו. גישה זו של ועדת אור באזהר

רת נבחרי ציבור ערבים בעייתית לא רק משום אופיה המפלה אלא גם בשל תוכנה הנחת היסוד של הוועדה תאמה יתר על המידה את הנחות היסוד של גורמי הערכה ממסדיים, העוינים את עצם הפוליטיזציה של החבריה הערבית; למשל, הוועדה לענייני ערבים של מפכ"ל המשטרה באותה עת.

לא ברור, לעומת זאת, מדוע הוועדה לא אימצה המלצה אופרטיבית כלשהי כלפי ברק. ההסבר העיקרי שנתנה – שראש

הנחת היסוד של הוועדה תאמה יתר על המידה גישות של גורמים ממסדיים העוינים את עצם הפוליטיזציה של החברה הערבית

הממשלה היה אחראי, מתוקף סמכותו, על עניינים רבים בארץ תה עת ולכן סבירות החלטותיו נבחנה בגמישות. קשה להשתכנע מהסבר זה, שלא הובאה לביסוסו כל אסמכתה משפטית. נובע ממנו גם באופן לא סביר, כי אותה הנחיה למשטרה הניתנת על ידי ראש הממשלה והמפכ"ל נבחנת באופן שונה, משום שלראשון יש סמכויות רחבות יותר מאשר לשני.

אך גם לשיטת של ועדת אור היה מקום להמלצות אופרטיביות כלפי ברק. הוועדה קבעה כי במהלך אוקטובר 2000 ברק "לא נקט פעולות מספיקות למניעת השימוש באמצעים קטלניים או להגבלתו על ידי

המשטרה". עוד הוסיפה, בעניין דיווחיו של ברק לחברי הקבינט הביטחוני, כי "המשתמע מן הטענה (של ברק) העולה עתה הוא, כי לא רק שאין לסמוך על שמירת הסודיות של שרים על דברים הנשמעים בישיבות ועדת השרים לענייני ביטחון, אלא שבשל כך אין ראש הממשלה סח עמם אמת, אלא מוסר להם איני פורמליזם מוטעית בדבר עמדתו..."

אשר לתיעוד הישיבה המכריעת באותם ימים, שנערכה בביתו של ברק ביום 1.10.2000 בלילה ושנמחלה הנחה ברק את המשטרה כיצד לפעול למחרת, איננו יודעים עד היום, ממקור ראשון לפחות, אם ברק לא הנחה את המשטרה להשתמש בכל האמצעים כדי לפתוח צירים חסומים. הישיבה לא תועדה, ויש סתירות בין גרסאות המזכיר הצבאי של ברק לגרסאות של סגנו לגבי הישיבה להעדר התייעוד. "קשה ליישב בין הגרסאות הסותרות שנמסרו לעניין זה, ואף לא ניתן לסתירות הסבר משכנע", ציינה ועדת אור.

השאלה העקרונית שהיינו מקווים כי תעסיק את פרופ' אמנון רובינשטיין, מחבר הספר העיקרי על משפט חוקתי בישראל, ראל, היא מדוע היה בכלל צורך בהקמת ועדת חקירה ממלכתית, שהרי תרבות שלטונית מינימלית היתה מחייבת את התפתחות הממשלה, מכוח עקרון האחידות המשותפת של חברה למה שקרה באוקטובר 2000. שאלה זו עדיין לא עומדת לנגד עינינו, וחבל.

עוד דלאל הוא פרקליט בארגון ערבלה, שייצג בפני ועדת אור את עבד אל-מאלק הדאמשה, עומי בשארה וראיד סלאח